

Klimat- och näringslivsdepartementet
103 33 Stockholm

Ert dnr KN 2025/00591
Vårt dnr R-2025-13

Malmö den 9 juni 2025

REMISSVAR: Promemoria om tillsyn och kontroll inom miljöbalkens område

Avfall Sverige är kommunernas branschorganisation inom avfallshantering. Avfall Sverige företräder Sveriges samtliga kommuner och därigenom indirekt även landets alla invånare. Vi har också cirka 150 privata företag som associerade medlemmar.

Avfall Sveriges medlemmar arbetar enligt avfallshierarkin dvs. att förebygga att avfall uppstår, att mer återanvänds och att avfall som uppstår återvinns och tas om hand på ett miljö- och hälsoskyddsmässigt godtagbart sätt i landets alla kommuner. Kommunernas avfallshantering är ett viktigt bidrag till den samlade miljö-, klimat- och samhällsnyttan. Vår vision är "Det finns inget avfall".

Avfall Sverige tackar för möjligheten att lämna remissvar.

1. Sammanfattning

Avfall Sverige har inte något att erinra mot de närmare förslagen.

Avfall Sverige kan dock konstatera att regleringen och organiseringen av tillsynsorganisationen på miljöbalkens område blir alltmer komplex och svåröverblickbar, vilket medför ökat behov av statlig styrning och vägledning för en likvärdig och kompetent tillsyn över hela landet.

2. Synpunkter

Vad gäller utredningens förslag som rör marknadskontroll, har de inte något direkt samband med den i 15 kap. 20 § miljöbalken reglerade kommunala renhållningsskyldigheten. Samtidigt är en väl fungerande marknadskontroll indirekt av vikt för att underlätta en hållbar avfallshantering, eftersom produkterna ju någon gång blir avfall. Avfall Sverige har inte någon erinran mot förslagen om att behöriga kontrollmyndigheter ska ha rätt att kostnadsfritt få prover av produkter, att det ska finnas en enhetlig reglering av myndigheters rätt till ersättning för provtagnings- och analyskostnader samt rätt till för testköp i samband med tillsyn enligt miljöbalken och kontroll enligt EU:s kontrollförfordningar. Avfall Sverige vill samtidigt påpeka att i fråga om försäljning av produkter på andrahandsmarknaden, behöver

marknadskontroll och övrig tillsyn vara kompetent, proportionerlig och rimlig, för att inte resurshushållning och en hållbar cirkulär ekonomi ska försvåras.

Avfall Sverige påtalade i remissvar den 8 januari 2018 över Miljötillsynsutredningens betänkande *Miljötillsyn och sanktioner – en tillsyn präglad av ansvar, respekt och enkelhet* (SOU 2017:63), att en väl fungerande tillsyn är en viktig del i att kommunerna ska kunna verkställa sitt lagstadgade avfallsansvar enligt 15 kap. 20 § miljöbalken.

Miljötillsynsutredningens förslag om att en statlig myndighet ska kunna överta tillsynsansvar från en kommun, och återlämna tillsynsansvaret, vidareutvecklas i den nu remitterade promemorian. Avfall Sverige har inte något att erinra mot dessa specifika förslag.

Förslaget att regeringen ska få meddela föreskrifter om hur kommunerna ska planera, genomföra och utvärdera tillsyn enligt miljöbalken och EU:s kontrollförfordningar, borde vara en nödvändig förutsättning för en likvärdig tillsyn med dagens tillsynsorganisation. Avfall Sverige tillstyrker förslaget. Ökad förutsägbarhet och en mer enhetlig tillämpning av regler inom miljöbalkens tillämpningsområde, vore enbart positivt för Avfall Sveriges medlemmar.

Som framgår av promemorian berörs samtliga 290 kommuner (ofta samordnade i kommunalförbund) och 21 länsstyrelser och flera statliga centrala myndigheter av förslagen. Kommunerna har tillsyns- eller kontrollansvar enligt en mängd andra lagar på miljö- och hälsoskyddsområdet, bland annat lag om sprängämnesprekursorer, tobakslagen, alkohollagen, lag om receptfria läkemedel, strålskyddslagen, lagar om livsmedel, foder och animaliska biprodukter, den s.k. gaturenhållningslagen och reglerna om marknadskontroll. Det ställer mycket höga krav på landets kommuner och på den statliga samordningen.

Förutsättningarna skiljer sig stort mellan kommunerna i fråga om vilken möjlighet de har att utföra den tillsyn och kontroll som krävs, och därmed behöver överlåtelse och återtagande av tillsynsansvaret enligt miljöbalken underlättas i enlighet med utredningens förslag. Skillnaderna kan ofta bero på kommunernas möjlighet att upprätthålla den kompetens som behövs för tillsynen inom alla de ansvarsområden som åvilar dem. Här konkurrerar kommunerna inte bara med privat sektor om kompetensen, utan också med varandra och länsstyrelserna.

Svårigheterna att rekrytera och behålla kompetent personal i kommunernas tillsynsorganisationer har lyfts i flera utredningar, bland annat av Miljötillsynsutredningen (se SOU 2024:98, kap. 12.4 och 14.4) och Miljöstraffrättsutredningen (se SOU 2025:14, kap. 8.4). Om miljötillståndsutredningens förslag genomförs, kommer det bland annat att krävas tillsynsmyndigheterna har rätt förutsättningar (inklusive juridisk kompetens) att föra omprövningsprocesser. Det bör vara tydligt att även den rollen kan övertas från kommunen i samband med att tillsynsansvaret överlämnas till länsstyrelsen.

I promemorian (kap. 9.3) anges att ett alternativ till de förslagen skulle vara att göra en mer övergripande omfördelning av tillsynsansvaret, men att en sådan förändring inte är motiverad av det problem som de föreslagna författningsändringarna i denna promemoria är avsedda att åtgärda.

Avfall Sverige menar utredningens förslag gör det uppenbart att miljöbalkstillsynens organisation inte bara blir mer flexibel, utan också att ansvarsfördelningen blir alltmer komplex, miljötillsynsförordningen alltmer omfattande och komplicerad. Det kan bli oklart vem som från en tid till en annan ansvarar för tillsynen i det enskilda fallet. Att överlåtelse av tillsynen sker på grund av bristande resurser hos länsstyrelsen synes förekomma, men är inte – och bör inte heller vara – ett giltigt skäl till överlåtelse i miljötillsynsförordningen.

Avfall Sverige vill påtala att dagens organisation för miljö- och avfallstillsynen med ett mycket stort antal självständiga tillsynsmyndigheter är resurskrävande och medför risk för minskad enhetlighet och likabehandling samt högre tillsynsavgifter som belastar verksamhetsutövarna. Varje kommunal tillsynsmyndighet – nämnd eller kommunalförbund – tar idag fram egna rutiner, beslutsmallar, blanketter, rutiner och de har egna, separata tillsynsregister och e-tjänster. Den regionala samordningen av detta arbete skiljer sig åt mellan länen. Tillsynsavgifterna skiljer sig också åt mellan olika kommuner och mellan kommun och länsstyrelse, vilket inte är tillfredsställande. En ökad statlig samordning behövs, liknande det uppdrag som Naturvårdsverket har fått att underlätta digitala lösningar för anmälningar av miljöfarlig verksamhet. Uppdraget ska möjliggöra mer likartade arbetssätt nationellt och skapa ökad tydlighet för både handläggare och företagare genom bland annat standardiserade e-tjänster samt utvecklad vägledning. Avfall Sverige kan konstatera att sådan samordning behövs inom fler områden på miljö- och avfallsområdet.

För fortsatta kontakter i dessa frågor hänvisar vi till vår seniora miljöjurist Andrea Hjärne, andrea.hjarne@avfallsverige.se, tfn. 040- 35 66 13.

Med vänlig hälsning,
Avfall Sverige

Lars Stjernkvist
Ordförande

Tony Clark
Vd